

BIOLOGICKÉ POSOUZENÍ

Biologické posouzení okolí silnice u obce Lindava

Hodnocené území tvoří liniová vegetace rostoucí podél západní části silnice č. 27011 (jihovýchodně od obce Lindava) a její bezprostřední okolí.

Jedná se o úsek dlouhý přibližně 2 km vedoucí převážně mezi poli a loukami. Mapované území začíná v obci Lindava a končí při nevýrazné odbočce k Brništskému vrchu. Samotná alej je tvořena výhradně jabloněmi, krátký úsek u Lindavy doplňují křoviny a listnaté stromy navazující na souvislý porost stromů v blízkosti obce. Na východním konci sledovaného úseku roste vysoký topol. V současnosti je alej mezernatá, v některých partiích jednostranná, místy stromový doprovod zcela chybí. Některé stromy v aleji jsou většího vzrůstu, místy se zjevnými známkami poškození (dutiny, vylomené větve, rozpad kmene). Menší jabloně se obvykle nacházejí v lepším zdravotním stavu.

Zobrazení předmětného úseku silnice 27011 na mapě

Stromový porost podél sledované silnice je v místní krajině poměrně významným interakčním prvkem migrační průchodnosti a nabízí živočichům významné úkryty, potravní příležitosti i místa k hnízdění. S ohledem na rozsáhlé bezlesé celky luk a polí v bezprostředním okolí lze ekologickou hodnotu dřevin v aleji z pohledu fauny považovat za poměrně vysokou.

Dutiny vznikající v kmenech poškozených jabloní jsou v některých případech dosti velké a zasahují hlouběji do kmene, aniž by byly shora otevřené dešti. Takové otvory mohou představovat vhodnou potenciální skrýš pro ptáky i netopýry. Poškozené stromy mají rovněž vyšší hodnotu z pohledu dřevokazného hmyzu.

Pro podporu biodiverzity a ekologické stability krajiny by bylo jednoznačně vhodné alej v této lokalitě zachovat a doplnit novou výsadbou.

Metodika provedeného monitoringu:

Výskyt živočichů na předmětné lokalitě byl s ohledem na rozdílnou metodiku sledován zvlášť z hlediska bezobratlých (především dřevokazného hmyzu) a zvlášť z hlediska obratlovců, především ptačích druhů a netopýrů.

Bezobratlí:

Průzkum probíhal v červnu až červenci 2019. Případný recentní výskyt význačných druhů byl zjišťován také v databázích a literatuře.

1) Prohlídka dostupných dutin a jejich okolí k zjištění přítomnosti dutinových saproxylofágních druhů hmyzu (hledání dospělých jedinců, popř. zbytků skeletu, larev a jejich trusu, podle kterého lze rovněž některé dutinové druhy hmyzu identifikovat).

2) Prohlídka a zjištění výletových otvorů ve kmenech pro identifikaci přítomnosti zvláště chráněných druhů dřevokazného hmyzu.

Obratlovci:

Lokalita byla navštívena v červnu a červenci 2019.

Stromy v aleji byly jednotlivě prohlédnuty za účelem zhodnocení stavu dutin z pohledu možných hnízdišť ptáků a dočasných či dlouhodobých úkrytů pro netopýry. Přítomnost těchto živočichů je sledována podle typických znaků (zbytky trusu, škrábance na kůře, hnízda, posouzení vhodnosti dutin k osídlení netopýry).

K monitoringu výskytu ptačích druhů v aleji a jejím okolí sloužily vokalizační projevy ptáků (zpěv) a přímá pozorování. Jednotlivé terénní návštěvy však nemohou plně nahradit dlouhodobé sledování lokality. Další informace týkající se zvláště chráněných druhů ptáků, kteří by mohli být realizací projektu dotčeni, proto doplnila recentní data z Nálezové databáze ochrany přírody AOPK ČR (dále jen „NDOP“).

Zjištěné druhy živočichů

Bezobratlí:

Níže prezentovaný přehled obsahuje údaje o výskytu saproxylických, ale i dalších druhů brouků, které jsou zařazeny ve vyhlášce č. 395/1992 Sb., případně v Červeném seznamu ohrožených druhů ČR (Hejda et al. 2017).

Čeleď(lat.)	Čeleď (česky)	Druh	ČS	CH
Scarabaeidae	vrubounovití	Oxythyrea funesta		O

Tabulka 1 – chráněné druhy bezobratlých zjištěné na lokalitě. Pozn.: ČS = kategorie ohrožení druhů dle Červeného seznamu, tj. CR=kriticky ohrožený, EN=ohrožený, VU=zranitelný, NT=téměř ohrožený; CH = kategorie podle vyhl. č. 395/1992 Sb.: KO=kriticky ohrožený, SO=silně ohrožený, O=ohrožený druh.

BIOLOGICKÉ POSOUZENÍ

Komentář ke druhu: *Oxythyrea funesta* (Poda, 1761)– zlatohlávek tmavý:

8.7.2019 pozorováno více exemplářů na květech bodláků. V ČR dříve vzácný druh. V posledních letech se rozšířil po celém území a na mnoha lokalitách je velmi hojný. Zvláště chráněný druh v kategorii ohrožených, jeho zařazení mezi chráněné druhy již v současnosti neodpovídá realitě. Také není uveden v Červeném seznamu. Vývoj probíhá v zemi na kořincích rostlin, nejedná se tedy o saproxylický druh a není tedy přímo vázaný na posuzovanou alej.

Obratlovci:

Ptačí druhy zjištěné na lokalitě v rámci zoologického mapování shrnuje následující tabulka s vyznačením druhů zvláště chráněných podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“). Druhy významněji vázané na stromový porost aleje (eventuálně navazující keřový podrost) jsou vyznačeny tučně.

Český název	Vědecký název	Stav ochrany podle legislativy
rorýs obecný	<i>Apus apus</i>	ohrožený
kos černý	<i>Turdus merula</i>	
holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i>	
hrdlička zahradní	<i>Streptopelia decaocto</i>	
strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>	
skřivan polní	<i>Alauda arvensis</i>	
bramborníček hnědý	<i>Saxicola rubetra</i>	ohrožený
pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>	
ťuhýk obecný	<i>Lanius collurio</i>	ohrožený
budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>	
sýkora modřínka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	
stehlík obecný	<i>Carduelis carduelis</i>	
konipas bílý	<i>Motacilla alba</i>	
vrabec polní	<i>Passer montanus</i>	
žluna šedá	<i>Picus canus</i>	
straka obecná	<i>Pica pica</i>	
poštolka obecná	<i>Falco tinnunculus</i>	
káně lesní	<i>Buteo buteo</i>	

Tabulka 2 – Ptačí druhy zjištěné při terénním šetření na lokalitě. Druhy s užší vazbou na stromy v aleji jsou vyznačeny tučně.

Přehled ptačích druhů evidovaných v okolí zájmové lokality dle NDOP v podstatě potvrzuje pozorování v terénu. Z dalších zvláště chráněných druhů ptáků, které byly dle NDOP v okolí zaznamenány (např. čáp bílý, ledňáček říční či křepelka polní) nemá žádný přímou vazbu na dřeviny v aleji.

Z ostatních savců byl na poli v okolí zaznamenán srnec obecný (*Capreolus capreolus*), v silničním svahu mezi stromy jsou časté vchody do nor pravděpodobně od hrabošů.

V případě většiny zvláště chráněných druhů zjištěných na lokalitě nedojde dle názoru zpracovatele zoologického hodnocení k zásahu do jejich biotopu. Rorýs obecný není na prostředí aleje svým způsobem života vázán vůbec. Bramborníček hnědý byl zjištěn na lučním stanovišti ruderalního charakteru s nesekaným porostem podél cesty (cca 300 m východně od okraje obce Lindava) a přednostně se zdržoval v přerostlé vegetaci a bodláčí. Přímoou vazbu na dřeviny v aleji nemá, navíc se jedná o tažného ptáka, který se v území od srpna do dubna vůbec nezdržuje.

Jinak je tomu však u ůhýka obecného. Tento pták využívá liniovou zeleň (stromy a keře) podél silnic jako pozorovatelnou, hnízdiště i potravní zdroj. S ohledem na méně strukturovanou krajinu v okolí předmětné silnice a relativně vyšší hodnotu liniové zeleně mezi jednotvárnými plochami luk a polí nelze vyloučit negativní zásah do biotopu tohoto druhu spojený s realizací projektu (rušení, nevhodné načasování prací).

Při prohlídce dutin stromů nebyly zjištěny pobytové stopy netopýrů ani zaznamenány jejich zvukové projevy. Dle údajů NDOP byly v nedalekém okolí (v katastru obce Lindava) evidovány 4 druhy netopýrů, jedná se však o více než 20 let staré údaje.

Závěr zoologického monitoringu a doporučení k realizaci projektu

Z bezobratlých byl na lokalitě zjištěn ZCHD zlatohlávek tmavý (*Oxythyrea funesta*), který však není svým vývojem přímo vázán na dřeviny v aleji. Ze ZCHD obratlovců, kteří by mohli být realizací projektu dotčeni, byl v blízkosti aleje prokázán výskyt ůhýka obecného (*Lanius collurio*).

S ohledem na zjištěné spektrum druhů ptáků v oblasti lze konstatovat, že většina z nich může využívat stromy v aleji ke sběru potravy či jako hnízdiště. Plánované ořezy (eventuálně kácení) proto doporučujeme vždy provádět mimo období hnízdění ptáků. V širším okolí aleje se nachází dostatek stromů i křovin pro zajištění náhradních hnízdišť i potravních příležitostí pro běžnější druhy, které by mohly být realizací projektu potenciálně dotčeny.

Přestože na lokalitě nebyla při terénním šetření zjištěna přítomnost netopýrů, nelze ji zcela vyloučit v jiných fázích roku. Některé z jabloní (především ve středové části mapovaného úseku) obsahují poměrně hluboké a z velké části uzavřené dutiny, které mohou být využívány netopýry (i jinými živočichy) jako dočasné úkryty. Netopýři se mohou v rámci stromových dutin často stěhovat – skutečnost, že nebyli na lokalitě zastiženi při terénní návštěvě rozhodně neznamená, že se zde nemohou vyskytnout o několik měsíců později. Životaschopné stromy s dutinami je s ohledem na faunu oblasti rozhodně vhodnější zachovat. Bude-li nutné některé dutinové stromy zcela odstranit, mělo by tak být učiněno nejlépe v období od poloviny března do jeho konce. V této fázi roku výrazně klesá riziko z předčasného probuzení potenciálně zimujících netopýrů ve stromech a zároveň ještě nehrozí hnízdění ze strany ptáků. Ořezy větví výše v koruně by měly být z tohoto pohledu bezproblémové.

BIOLOGICKÉ POSOUZENÍ

Zpracovatelé:

bezobratlí: Josef Kadlec

obratlovci: Mgr. Olga Hušková

Použitá literatura a další zdroje:

AOPK ČR. Nálezová databáze ochrany přírody. [on-line databáze; portal.nature.cz]. 2019-07-25

Netopýři v lesích: doporučení pro lesnickou praxi – Cepáková, E., Hort, L., vydala Česká společnost pro ochranu netopýřů (ČESON) roku 2013

Zákon o ochraně přírody a krajiny, č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení Zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Mapové podklady podle www.mapy.cz

Červený seznam ohrožených druhů České republiky: Bezobratlí – Hejda R., Farkač J. & Chobot K. [eds] 2017, Příroda, Praha, 36: 1-612

Brouci České a Slovenské republiky – Hůrka, K. 2005: Kabourek, Zlín, 390 pp.

Brouci čeledi potemníkovití (*Tenebrionidae*) střední Evropy. Beetles of the family Tenebrionidae of Cenral Europe. Novák V., 2014: Zoologické klíče. Academia, Praha. 418 pp.

Obrazová příloha:

Obr.1: Celkový pohled na oboustrannou část aleje (k východu)

Obr.2: Teritoriální bramborníček hnědý na vrcholové části vegetace při okraji louky

Obr.3: Jabloň s dutinou po odstranění větvi

Obr.4: Podstatně více poškozená jabloň s dutinou

Obr.5: Celkový pohled na alej směrem k Lindavě